

Κείμενο διαλόγου

για το θέμα της επικύρωσης της μη τυπικής και άτυπης μάθησης

Το ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, στο πλαίσιο της συμμετοχής του σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα Grundtvig με τίτλο «*Building Learning Societies – Promoting Validation of non - formal and informal learning*», πραγματοποίησε, την Τρίτη 27/05/2014, εργαστήριο διαλόγου με αντικείμενο: «*Πρωθώντας την πιστοποίηση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης στην Ελλάδα*». Στο εργαστήριο παρευρέθηκαν εκπρόσωποι των θεσμικών κοινωνικών εταίρων (ΓΣΕΕ, ΓΣΕΒΕΕ, ΣΕΒ, ΕΣΕΕ, ΣΕΤΕ), οργανισμών και αρμόδιων κρατικών αρχών (ΕΟΠΠΕΠ, ΓΓΔΒΜ, ΕΥΔ ΕΠ ΑΝΑΔ, ΟΑΕΔ, ΙΚΥ) καθώς και ειδικοί επιστήμονες – εμπειρογνώμονες σε θέματα επαγγελματικής κατάρτισης και πιστοποίησης προσόντων. Η συζήτηση βασίστηκε

- σε κείμενα της Ε.Ε. για το θέμα, όπως European Council (2012) *Recommendations of the European Council on the validation of non-formal and informal learning* (20 December 2012, 2012/C 398/01)
- σε σχετικά κείμενα του CEDEFOP, όπως CEDEFOP (2009) *European guidelines for validating non-formal and informal learning* καθώς και σε επικαιροποιημένη πρόταση των κατευθυντήριων γραμμών του CEDEFOP από τον Bjornavold, J. (2014) *The European Guidelines on validation of non-formal and informal learning*, Brussels, 13 January 2014
- στη μελέτη παρακολούθησης της πορείας επικύρωσης της μη τυπικής και άτυπης μάθησης στην Ελλάδα ICF GHK / Chatzichristou, S. (2013) *European Inventory on Validation of Non-formal and Informal Learning: Country Fiche 2013 – Greece*.
- στα αντίστοιχα κείμενα του αρμόδιου εθνικού φορέα ΕΟΠΠΕΠ και κυρίως στο ΕΟΠΠΕΠ (2014) *Ανάπτυξη του εθνικού συστήματος πιστοποίησης των εκρών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης*. Πλαίσιο αρχών διαβούλευσης (28/4/2014)

Κατά τη διάρκεια της μελέτης προετοιμασίας για το εργαστήριο του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ καθώς και του διαλόγου που διενεργήθηκε στις 27/5/2014 (δράσεις που συντονίστηκαν από τον επιστημονικό συνεργάτη του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ Στάθη Καρατζογιάννη) αποτυπώθηκαν δύο ενότητες θεμάτων:

- i. αξιολόγηση των ενεργειών που έχουν υλοποιηθεί στην Ελλάδα για το θέμα της επικύρωσης της μη τυπικής και άτυπης μάθησης (χαρακτηριστικά των ρυθμίσεων και θέσεις - προτάσεις των ενδιαφερόμενων φορέων) και
- ii. γνωμοδότηση σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης, ειδικά για τις κύριες αρχές της επικύρωσης.

Α. Ενέργειες που υλοποιήθηκαν στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της σύστασης του Συμβουλίου για την «έκθεση της κοινωνίας των πολιτών», καθώς και προτάσεις για τον τρόπο εφαρμογής των ρυθμίσεων σχετικά με την επικύρωση, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών.

1. Γενικά χαρακτηριστικά των σχετικών με την επικύρωση ρυθμίσεων.

1.1. Ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης Εκρών Μη Τυπικής Εκπαίδευσης και Άτυπης Μάθησης.

Σύμφωνα με τον Ν. 4115/2013 (*Οργάνωση και λειτουργία Ιδρύματος Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης και Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και άλλες διατάξεις*) ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) αποτελεί τον εθνικό φορέα πιστοποίησης των εισροών και των εκρών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης. Ειδικότερα και ως προς την πιστοποίηση των εκρών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης, στους κατά νόμο σκοπούς του ΕΟΠΠΕΠ (Ν.4115/2013, άρθρο 14: Σκοπός και αρμοδιότητες του ΕΟΠΠΕΠ) περιλαμβάνονται:

- ✓ Η ανάπτυξη συστήματος αναγνώρισης και πιστοποίησης των προσόντων που αποκτώνται μέσω της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης, η πιστοποίηση των προσόντων αυτών και η αντιστοίχισή τους στα επίπεδα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.
- ✓ Η πιστοποίηση, μεταξύ άλλων, των στελεχών παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού,
- ✓ Η αδειοδότηση, ο έλεγχος και η εποπτεία της λειτουργίας φορέων πιστοποίησης των προσόντων που αποκτώνται μέσω της τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης.

Σχετικά με την εκπλήρωση των ανωτέρω σκοπών, ο ΕΟΠΠΕΠ, μεταξύ άλλων:

- ✓ Εισηγείται στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού την έκδοση κανονιστικού πλαισίου για τις προϋποθέσεις, τους όρους και τη διαδικασία πιστοποίησης των προσόντων, περιλαμβανομένου συστήματος εξέτασης, αξιολόγησης και επικύρωσης των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων όσων επιθυμούν την αναγνώριση και πιστοποίηση των προσόντων τους, εφαρμόζει το κανονιστικό πλαίσιο, τηρεί μητρώο των πιστοποιηθέντων και ενημερώνει το Ηλεκτρονικό Μητρώο Δια Βίου Μάθησης της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης
- ✓ Εισηγείται στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού την έκδοση κανονιστικού πλαισίου για τις προϋποθέσεις, τους όρους και τη διαδικασία αδειοδότησης φορέων πιστοποίησης των προσόντων, αδειοδοτεί τους φορείς αυτούς, ελέγχει την εφαρμογή του κανονιστικού πλαισίου και τηρεί μητρώο των αδειοδοτηθέντων φορέων.

Σύμφωνα με τον ίδιο νόμο (άρθρο 19: Έλεγχος, Πιστοποίηση Αξιολόγηση – Έγκριση - Εποπτεία Φορέων και Προσώπων):

- ✓ Οι όροι και οι προϋποθέσεις της πιστοποίησης προσόντων, που αποκτώνται από τη μη τυπική και την άτυπη μάθηση, από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., καθορίζονται κάθε φορά με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού. Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Δ.Σ. του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζονται κάθε φορά η διαδικασία της πιστοποίησης προσόντων που αποκτώνται από τη μη τυπική και την άτυπη μάθηση, το σύστημα εξέτασης, αξιολόγησης και επικύρωσης των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, καθώς και κάθε άλλο, σχετικό προς τα ανωτέρω, ειδικότερο, τεχνικό ή λεπτομερειακού χαρακτήρα θέμα που αφορά στην αρμοδιότητα αυτή του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π..
- ✓ Αρμοδιότητες ελέγχου και πιστοποίησης προσόντων, οι οποίες προβλέπονται στον παρόντα νόμο, μπορεί να ανατίθενται σε αδειοδοτημένους φορείς, στους οποίους χορηγείται άδεια από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. και οι οποίοι μετά την αδειοδότησή τους τίθενται στην εποπτεία του Οργανισμού. Οι όροι και οι προϋποθέσεις για την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και την εποπτεία των πάσης φύσεως φορέων καθορίζονται κάθε φορά με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού. Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Δ.Σ. του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζονται κάθε φορά η διαδικασία αδειοδότησης, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και κάθε άλλο, σχετικό προς τα ανωτέρω, ειδικότερο, τεχνικό ή λεπτομερειακού χαρακτήρα θέμα που αφορά στην αρμοδιότητα αυτή του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π..

Οι νομοθετικά προσδιορισμένοι σκοποί του ΕΟΠΠΕΠ αντανακλώνται στις λειτουργίες και τους ρόλους των επιμέρους Διευθύνσεων του. Συγκεκριμένα, στη διάρθρωση του ΕΟΠΠΕΠ (άρθρο 28: Εσωτερική διάρθρωση / Οργανωτική δομή ΕΟΠΠΕΠ) περιλαμβάνεται ως διακριτή μονάδα η Διεύθυνση Πιστοποίησης Προσόντων, που αποτελείται από τρία τμήματα: Τμήμα Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, Τμήμα Πιστοποίησης Προσόντων και Τμήμα Αδειοδότησης Φορέων Πιστοποίησης Προσόντων.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, για την επίτευξη των σκοπών που συνδέονται με την πιστοποίηση των προσόντων και την αδειοδότηση των φορέων πιστοποίησης των προσόντων που αποκτώνται μέσω της τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης, ο ΕΟΠΠΕΠ, μέσω του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», υλοποιεί ως δικαιούχος το έργο «Ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης Εκρών Μη Τυπικής Εκπαίδευσης και Άτυπης Μάθησης», ΠΥ 155.102 €, με συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και εθνικών πόρων. Το έργο υλοποιείται σε συνεργασία με διεθνείς εμπειρογνώμονες και περιλαμβάνει κυρίως τα εξής:

- Τη διατύπωση των βασικών κατευθύνσεων σχεδιασμού, ελέγχου συμβατότητας Συστημάτων Πιστοποίησης & Αδειοδότησης και αποτύπωσης της διασύνδεσής τους με διεθνή πρότυπα και ευρωπαϊκές πρακτικές. Για την οριστικοποίηση των κατευθύνσεων αυτών θα προηγηθεί διαβούλευση.
- Τον καθορισμό των βασικών προϋποθέσεων μετάβασης στα νέα Συστήματα Πιστοποίησης & Αδειοδότησης.
- Τον σχεδιασμό του Συστήματος Πιστοποίησης Προσόντων.
- Τον σχεδιασμό του Συστήματος Αδειοδότησης Φορέων Πιστοποίησης Προσόντων.

Σύμφωνα με τον ΕΟΠΠΕΠ, η ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης εκρών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης, θα πρέπει να διέπεται από τις εξής αρχές:

1. Ο σχεδιασμός του Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης Εκρών Μη Τυπικής Εκπαίδευσης και Άτυπης Μάθησης θα πρέπει να είναι προϊόν κοινωνικής συμφωνίας.
2. Το Εθνικό Σύστημα Πιστοποίησης Εκρών Μη Τυπικής Εκπαίδευσης και Άτυπης Μάθησης απαιτεί νομοθετική ρύθμιση για τη θεσμική κατοχύρωσή του με τη διασφάλιση της κοινωνικής συναίνεσης, ώστε να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας.
3. Η πιστοποίηση των προσόντων του ανθρώπινου δυναμικού που προέρχονται από τη μη τυπική εκπαίδευση και την άτυπη μάθηση συνδέεται άρρηκτα με την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και την απασχόληση. Ως εκ τούτου θα πρέπει να βασίζεται σε Εθνικά Πρότυπα, τα οποία περιλαμβάνουν τα εκπαιδευτικά πρότυπα, τα επαγγελματικά πρότυπα των οποίων η λειτουργία καλύπτεται από τα πιστοποιημένα από τον ΕΟΠΠΕΠ επαγγελματικά περιγράμματα, τα πρότυπα αξιολόγησης, τα πρότυπα επικύρωσης και τα πρότυπα πιστοποίησης.
4. Το σύστημα πιστοποίησης των προσόντων του ανθρώπινου δυναμικού που προέρχονται από τη μη τυπική εκπαίδευση και την άτυπη μάθηση θα πρέπει να λειτουργεί συμπληρωματικά προς το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα (χωρίς να μπορεί να το υποκαταστήσει), συμβάλλοντας στην επικοινωνία των υποσυστημάτων της τυπικής, μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης.
5. Το Εθνικό Σύστημα Πιστοποίησης των προσόντων του ανθρώπινου δυναμικού που προέρχονται από τη μη τυπική εκπαίδευση και την άτυπη μάθηση θα πρέπει να διασυνδέεται με την ανάπτυξη του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.
6. Το σύστημα πιστοποίησης των προσόντων του ανθρώπινου δυναμικού που προέρχονται από τη μη τυπική εκπαίδευση και την άτυπη μάθηση δεν θα πρέπει να αποτελέσει «εισαγωγή» διεθνών προτύπων πιστοποίησης και «διαπίστευση» εταιριών πιστοποίησης, χωρίς εθνικό σχεδιασμό και με κοστοβόρες διαδικασίες που προκύπτουν για τα άτομα και τις επιχειρήσεις.
7. Μέσω του Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης Εκρών Μη Τυπικής Εκπαίδευσης και Άτυπης Μάθησης, η Πολιτεία εγγυάται την ποιότητα και την υψηλή «ανταλλακτική αξία» των προσόντων του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας με τη διασφάλιση α) της αποφυγής της επικράτησης μονομερών πρακτικών από

την πλευρά των επιχειρήσεων που συνδέονται με την αναλυτική περιγραφή των θέσεων εργασίας και όχι με τα κοινά αποδεκτά Εθνικά Πρότυπα, β) της αποφυγής της διεύρυνσης των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων, όπως συμβαίνει στην περίπτωση που η πιστοποίηση προσόντων αποτελεί αποκλειστικά πεδίο ιδιωτικής παρέμβασης και γ) του δημοσίου ελέγχου ως προς την επάρκεια (επιχειρησιακή ετοιμότητα και διαχειριστική επάρκεια, εφαρμοσμένα συστήματα ποιότητας, σχεδιαστική εμπειρία και τεχνογνωσία στην πιστοποίηση μαθησιακών εκροών, άρτια καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό κ.λ.π.) των προς αδειοδότηση φορέων πιστοποίησης προσόντων.

Επίσης σύμφωνα με τον ΕΟΠΠΕΠ, οι προϋποθέσεις για την επιτυχή ανάπτυξη και εφαρμογή του Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης εκροών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης είναι οι εξής:

- Διαμόρφωση εθνικής στρατηγικής.
- Διασφάλιση κοινωνικής συμφωνίας (κράτος, κοινωνικοί εταίροι, επαγγελματικές ενώσεις, επιμελητήρια, πάροχοι εκπαίδευσης και κατάρτισης, εκπαιδευτική κοινότητα) μέσω της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών και της δημόσιας διαβούλευσης.
- Διασφάλιση συστηματικού και αυστηρού δημόσιου ελέγχου.
- Νομοθετική ρύθμιση για τη θεσμική κατοχύρωση του Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης Εκροών μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης.
- Διασφάλιση ποιότητας, παρακολούθηση και αξιολόγηση της διαδικασίας πιστοποίησης μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης για την οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης.
- Διασύνδεση της ανάπτυξης των διαδικασιών επικύρωσης της μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης με την ανάπτυξη του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.
- Ολιστική προσέγγιση της μάθησης.
- Χρήση σαφών σημείων αναφοράς (π.χ. πρότυπα, επίπεδα προσόντων).
- Διασφάλιση της συνεκτικότητας των μαθησιακών αποτελεσμάτων και της ανταπόκρισής τους σε πρότυπα που είναι ταυτόσημα ή ισοδύναμα με τα πρότυπα των επαγγελματικών προσόντων που αποκτώνται μέσω προγραμμάτων τυπικής εκπαίδευσης (π.χ. εκπαιδευτικό πρότυπο, επαγγελματικό πρότυπο, πρότυπο αξιολόγησης, πρότυπο επικύρωσης, πρότυπο πιστοποίησης).
- Διασφάλιση θεσμικής συνέχειας (ως προς τους αρμόδιους φορείς κ.λ.π.)
- Διασφάλιση επαρκών ανθρώπινων και οικονομικών πόρων.
- Εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού που εμπλέκεται στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της διαδικασίας πιστοποίησης μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης.

Στη βάση των ανωτέρω αρχών και προϋποθέσεων, η ανάπτυξη του Συστήματος Πιστοποίησης εκροών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης γίνεται αντιληπτή ως αναπόσπαστο μέρος ή υποσύστημα ενός ολοκληρωμένου συστήματος που περιλαμβάνει:

- i. Τη διασφάλιση μηχανισμού διάγνωσης αναγκών σε επαγγέλματα και δεξιότητες.
- ii. Την καταγραφή επαγγελμάτων, ειδικοτήτων και ειδικεύσεων που χρειάζεται η χώρα.
- iii. Την τεκμηρίωση των προς πιστοποίησης προσόντων.

- iv. Την πιστοποίηση νέων και την επικαιροποίηση των υφιστάμενων Επαγγελματικών Περιγραμμάτων (επαγγελματικά πρότυπα).
- v. Την πιστοποίηση / έγκριση προγραμμάτων κατάρτισης, οδηγών σπουδών κ.λ.π. (εκπαιδευτικά πρότυπα) βασισμένων στα επαγγελματικά πρότυπα.
- vi. Την εξασφάλιση μεθόδων συμβουλευτικής για την πιστοποίηση.
- vii. Την πιστοποίηση προσόντων στο πεδίο της Μη Τυπικής Εκπαίδευσης και Άτυπης Μάθησης βάσει προτύπου αξιολόγησης, επικύρωσης και πιστοποίησης.

1.2. Καθορισμός προτεραιοτήτων στο πεδίο της πιστοποίησης της μη τυπικής εκπαίδευσης

Σύμφωνα με τον Ν.4186/2013 (Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις) προτεραιότητα του συστήματος πιστοποίησης που εφαρμόζει ο ΕΟΠΠΕΠ στο πεδίο της μη τυπικής εκπαίδευσης αποδίδεται στα εξής πεδία:

- ✓ Πιστοποίηση Προσόντων και απονομή «Πτυχίου Ειδικότητας Επιπέδου 4» στους αποφοίτους της «Τάξης Μαθητείας» του ΕΠΑΛ (διαβάθμιση στο επίπεδο 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων)
- ✓ Πιστοποίηση των Αποφοίτων Φορέων μη τυπικής εκπαίδευσης
- ✓ Πιστοποίηση των Αποφοίτων παλαιού τύπου επαγγελματικών σχολών (κατώτερες τεχνικές σχολές, μέσες σχολές εργοδηγών) και της επαγγελματικής κατάρτισης επαγγελματιών, που δεν διαθέτουν αναγνωρισμένο επαγγελματικό τίτλο.
- ✓ Πιστοποίηση Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης και απονομή «Πτυχίου Ειδικότητας Επιπέδου 4» των αποφοίτων όλων των ειδικοτήτων Σ.Ε.Κ. και Ι.Ε.Κ.
- ✓ Πιστοποίηση της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας (Ε.Ν.Γ.) και της γραφής Braille.

Πέραν των ανωτέρω προτεραιοτήτων, οι οποίες αποτυπώνονται σε νομοθετικό επίπεδο, πρέπει να σημειωθεί ότι ως γενική κατεύθυνση -άλλες φορές ρητά και άλλες υπόρρητα- τόσο σε επίπεδο εκπροσώπων αρμόδιων εθνικών αρχών, όσο και σε επίπεδο εκπροσώπων αντιπροσωπευτικών επαγγελματικών και κοινωνικών οργανώσεων, *δίδεται προτεραιότητα στο πεδίο και στους ωφελούμενους της μη τυπικής εκπαίδευσης και εν συνεχεία, σε μεταγενέστερο χρόνο, στο πεδίο της άτυπης μάθησης.*

1.3. Ανάπτυξη και εφαρμογή ρυθμίσεων της διαδικασίας επικύρωσης (αναγνώριση, τεκμηρίωση, αξιολόγηση, πιστοποίηση)

Ένα συγκεκριμένο παράδειγμα ανάπτυξης και εφαρμογής ρυθμίσεων της διαδικασίας επικύρωσης αφορά στους επαγγελματίες που δεν διαθέτουν αναγνωρισμένο επαγγελματικό τίτλο στην ειδικότητα «Προσωπικό Ιδιωτικής Ασφάλειας». Οι σχετικές διαδικασίες έλαβαν χώρα την περίοδο 2012-2014 με τη συμμετοχή 11.108 ατόμων, εκ των οποίων πιστοποιήθηκαν οι 9.481 (85,4%). Στην κατά κάποιο τρόπο, πιλοτική αυτή περίπτωση εφαρμογής του συστήματος επικύρωσης, το εφαρμοσθέν κανονιστικό πλαίσιο:

- Προσάττειε την ιδιωτικότητα του ατόμου. Συγκεκριμένα, κάθε συμμετέχων ελάμβανε έναν μοναδιαίο κωδικό με τον οποίο είχε αποκλειστική πρόσβαση στα αποτελέσματα των εξετάσεων αξιολόγησης. Με τον τρόπο αυτό συνεπώς τα αποτελέσματα των επιμέρους σταδίων της διαδικασίας επικύρωσης δεν αναρτώνταν σε κοινή θέα. Έτσι, διασφαλιζόνταν η αρχή της προστασίας των προσωπικών δεδομένων.
- Διασφάλιζε την δίκαιη και ίση μεταχείριση, διότι επέτρεπε την με ίσοις όροις συμμετοχή στη διαδικασία επικύρωσης, με μόνη προϋπόθεση την επαγγελματική τους εμπειρία και ανεξάρτητα από την παρακολούθηση ή μη συναφών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης.
- Κατοχύρωνε το δικαίωμα των συμμετεχόντων να επιλέξουν την ένταξή τους σε οποιαδήποτε από τα 4 στάδια της διαδικασίας (αναγνώριση, τεκμηρίωση, αξιολόγηση, πιστοποίηση), θεωρώντας ότι στο στάδιο της αναγνώρισης οι συμμετέχοντες ελάμβαναν βεβαίωση συναφούς επαγγελματικής εμπειρίας από το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο, δηλαδή το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και Δημόσιας Τάξης.
- Εξασφάλιζε ότι οι σχετικές με την επικύρωση ρυθμίσεις, αποτελούν τμήμα του εθνικού συστήματος προσόντων, εφόσον θεσμικά, τα σχετικά προσόντα / τίτλοι που χορηγούνταν προσδιορίζονται στο εθνικό πλαίσιο προσόντων, αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους τίτλους της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και αναφέρονται σε συγκεκριμένα επίπεδα τόσο του εθνικού όσο και του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων. Σημειώνεται ωστόσο, ότι βάσει των σχετικών ρυθμίσεων δεν προβλέπονταν δυνατότητα πρόσβασης στην τυπική εκπαίδευση.
- Περιελάμβανε συγκεκριμένα μέτρα για την ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών, τόσο στην ανάπτυξη όσο και στην εφαρμογή των σχετικών διαδικασιών. Συγκεκριμένα:
 - Το πιστοποιημένο Επαγγελματικό Περίγραμμα αναπτύχθηκε από την Ομοσπονδία Υπαλλήλων Προσωπικού Ασφαλείας Ελλάδος και τον Σύνδεσμο Επιχειρήσεων Επανδρωμένων Υπηρεσιών Ασφαλείας.
 - Η διαδικασία πιστοποίησης βασίζεται σε θεσμικά κατοχυρωμένη διυπουργική συνεργασία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη.
 - Διασφαλίζεται η διαλειτουργικότητα στα πληροφορικά συστήματα του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. και του ΚΕΜΕΑ
 - Οι συμμετέχοντες στις εξετάσεις πιστοποίησης μπορούν να αναζητήσουν ηλεκτρονικά τα αποτελέσματα των εξετάσεων (της αξιολόγησης).
 - Η Κεντρική Επιτροπή Αξιολόγησης (Κ.Ε.Α.) συγκροτείται από δύο εκπροσώπους του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., έναν εκπρόσωπο των εργοδοτικών οργανώσεων (Σ.Ε.Β., Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε., Ε.Σ.Ε.Ε.), έναν εκπρόσωπο των τριτοβάθμιων συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων (Γ.Σ.Ε.Ε., Α.Δ.Ε.Δ.Υ.) και έναν εκπρόσωπο του ΚΕ.ΜΕ.Α.
 - Η Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (Κ.Ε.Ε.) συγκροτείται από έναν εκπρόσωπο του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. και δύο εκπροσώπους του ΚΕ.ΜΕ.Α.

Επιπλέον σημαντικά χαρακτηριστικά της εφαρμοζόμενης σχετικά διαδικασίας είναι τα εξής:

- Η πληροφόρηση των δυνητικά ενδιαφερόμενων σε θέματα σχετικά με τους όρους και τις διαδικασίες συμμετοχής στη διαδικασία επικύρωσης πραγματοποιήθηκε μέσω των ιστοσελίδων του ΕΟΠΠΕΠ, της Ομοσπονδίας Υπαλλήλων Προσωπικού Ασφαλείας, του Συνδέσμου επιχειρήσεων επανδρωμένων υπηρεσιών ασφαλείας και του Κέντρου Μελετών Ασφαλείας (ΚΕΜΕΑ). Πέραν της δημοσίευσης στις ιστοσελίδες των προαναφερόμενων φορέων, υλοποιήθηκαν επίσης ημερίδες ενημέρωσης των δυνητικά ενδιαφερομένων.
- Στους ενδιαφερόμενους παρέχονταν υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης από εξειδικευμένους συμβούλους.
- Ο διαγνωστικός έλεγχος των δεξιοτήτων περιελάμβανε θεωρητικό και πρακτικό μέρος και διενεργούνταν κατά τη διαδικασία των εξετάσεων πιστοποίησης, σύμφωνα με το πιστοποιημένο επαγγελματικό περίγραμμα (ενέχει θέση επαγγελματικού προτύπου), τον εγκεκριμένο κανονισμό κατάρτισης και το εγκεκριμένο κανονιστικό πλαίσιο πιστοποίησης.
- Τόσο οι σύμβουλοι που παρείχαν υπηρεσίες συμβουλευτικής καθοδόγησης, όσο και κυρίως οι αξιολογητές που είχαν την ευθύνη των εξετάσεων, παρακολούθησαν ενημερωτικά σεμινάρια και προγράμματα κατάρτισης.
- Η συμμετοχή στις εξετάσεις κοστολογείτο για κάθε συμμετέχοντα στο ύψος των 150 € (100€ για τον ΕΟΠΠΕΠ και 50€ για το ΚΕΜΕΑ).

Σημειώνεται ότι βάσει των ανωτέρω σημείων και της εμπειρίας που αποκτήθηκε στο πεδίο, προγραμματίζονται συγκεκριμένες βελτιωτικές τροποποιήσεις του θεσμικού πλαισίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4186/2013, ιδίως όσον αφορά στην επικύρωση και πιστοποίηση των επαγγελματιών χωρίς επαγγελματικό τίτλο.

2. Θέσεις και αντιδράσεις των εκπροσώπων των αντιπροσωπευτικών επαγγελματικών και κοινωνικών φορέων στις υπό διαμόρφωση ρυθμίσεις σχετικά με την επικύρωση

Σε γενικές γραμμές, οι αντιδράσεις των εκπροσώπων των αντιπροσωπευτικών επαγγελματικών και κοινωνικών οργανώσεων στο υπό διαμόρφωση πλαίσιο ρυθμίσεων σχετικά με την επικύρωση είναι θετικές, αν και επιφυλακτικές ως προς ορισμένα κύρια σημεία τους. Συγκεκριμένα, οι αντιδράσεις, θετικές ή αρνητικές, και οι προτάσεις τους συνοψίζονται στα εξής κυρίως σημεία:

2.1. Προσδιορισμός των κεντρικών στόχων των ρυθμίσεων επικύρωσης, σε αντιστοιχία με τα χαρακτηριστικά, τις ανάγκες και τις προτεραιότητες του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος

Τα συστήματα επικύρωσης της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης δεν είναι ουδέτερα από οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής άποψης. Απεναντίας, αντανakλούν συγκεκριμένες ανάγκες και καλούνται να εξυπηρετήσουν συγκεκριμένες λειτουργίες σε συνάρτηση με τις προτεραιότητες συγκεκριμένων κοινωνιών. Στο πλαίσιο της γενικής αυτής παραδοχής θα πρέπει να εξειδικεύονται και να προσδιορίζονται οι κεντρικοί στόχοι και οι προσδοκώμενες λειτουργίες των συστημάτων επικύρωσης.

Η σημερινή ελληνική κοινωνία αντιμετωπίζει οικονομική ύφεση για 6^ο συνεχή χρόνο, καταγράφει ποσοστό ανεργίας κοντά στο 28% για το σύνολο του πληθυσμού και κοντά στο 60% για το πιο εκπαιδευμένο και δυναμικό τμήμα του εργατικού δυναμικού, τους νέους 18-24 ετών. Επιπλέον, δοκιμάζεται με την επιβολή αποφάσεων απορρύθμισης της αγοράς εργασίας και υποβάθμισης των συλλογικών εκπροσωπήσεων και του κοινωνικού διαλόγου. Υπό τις συνθήκες αυτές και χωρίς ορατή προοπτική εξόδου από την πολύπλευρη, οικονομική, κοινωνική και πολιτική κρίση, η αναγγελία της *έλευσης ενός συστήματος ρυθμίσεων για την επικύρωση της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης, στην καλύτερη περίπτωση, δεν αντιμετωπίζεται ούτε ως μέτρο που μπορεί να συμβάλει στη μείωση της ανεργίας, ούτε ως μέτρο που απαντά στην ανάγκη της επαναφοράς του ρόλου των συλλογικών ρυθμίσεων στην αγορά εργασίας*. Η «οργάνωση» της κινητικότητας δεν μοιάζει να είναι η πειστική απάντηση για ένα εργατικό δυναμικό που δεν ελπίζει σε καλύτερη τύχη, ακόμη κι αν μετακινηθεί, τουλάχιστον στο εσωτερικό της χώρας. Από αυτήν την άποψη, *οι σχετικές ρυθμίσεις δεν γίνονται αντιληπτές ως μείζονα εθνική, κοινωνική και οικονομική προτεραιότητα*. Ακόμη περισσότερο, και ιδίως όσον αφορά ορισμένες πτυχές των ρυθμίσεων επικύρωσης, που, ενδεχομένως ορθά, θεωρούνται σημαντικές από ορισμένες χώρες μέλη του βορρά της Ε.Ε., όπως η αναγνώριση επιπλέον, πρόσθετων, τμηματικών προσόντων για κατηγορίες εργαζομένων που είναι ήδη καλώς ενταγμένες στην αγορά εργασίας και τη δομή της απασχόλησης, όχι μόνο δεν αντιμετωπίζονται ως προτεραιότητα, αλλά απεναντίας, αντιμετωπίζονται με δυσπιστία, θεωρώντας ότι παρόμοια μέτρα μπορούν να ενισχύσουν τις υφιστάμενες ανισότητες μεταξύ όσων είναι ήδη ισχυρά ενταγμένοι στην αγορά εργασίας και όσων αποκλείονται και δυσκολεύονται να εισέλθουν σε αυτήν. Λαμβάνοντας υπόψιν τις επιφυλάξεις αυτές και προτεραιοποιώντας τις υφιστάμενες κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες, ένα αρκετά μεγάλο τμήμα των εκπροσώπων των επαγγελματιών και κοινωνικών οργανώσεων θεωρεί ότι ως πρωτεύων στόχος των εθνικών ρυθμίσεων σχετικά με την επικύρωση θα πρέπει να τεθεί η υποστήριξη των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων ώστε να αποκτήσουν ένα ολοκληρωμένο και αναγνωρισμένο επαγγελματικό προσόν που θα τους βοηθήσει να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Υπό την προϋπόθεση αυτή, η μεταρρύθμιση που εισάγεται με τη θεσμοθέτηση των ρυθμίσεων επικύρωσης μπορεί να αποκτήσει κοινωνικό έρεισμα και να ιδιοποιηθεί από ένα σημαντικό τμήμα της κοινωνίας που θα αναγνωρίζει στις ρυθμίσεις αυτές ένα εργαλείο ένταξής του στην αγορά εργασίας.

2.2. Τα επιδιωκόμενα βασικά χαρακτηριστικά των ρυθμίσεων επικύρωσης

Σε γενικές γραμμές, το σύνολο των εκπροσώπων των αντιπροσωπευτικών επαγγελματιών και κοινωνικών οργανώσεων θεωρεί ορθή την προσέγγιση που φαίνεται να υιοθετεί ο ΕΟΠΠΕΠ όσον αφορά στην ανάπτυξη του Συστήματος Πιστοποίησης των εκρών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης. Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής οι ρυθμίσεις σχετικά με την επικύρωση γίνονται αντιληπτές ως αναπόσπαστο μέρος ή υποσύστημα ενός *ολοκληρωμένου συστήματος* που περιλαμβάνει:

- Τη διασφάλιση μηχανισμού διάγνωσης αναγκών σε επαγγέλματα και δεξιότητες.
- Την καταγραφή επαγγελμάτων, ειδικοτήτων και ειδικεύσεων που χρειάζεται η χώρα.

- Την τεκμηρίωση των προς πιστοποίηση προσόντων.
- Την πιστοποίηση νέων και την επικαιροποίηση των υφιστάμενων Επαγγελματικών Περιγραμμάτων (επαγγελματικά πρότυπα).
- Την πιστοποίηση / έγκριση προγραμμάτων κατάρτισης, οδηγών σπουδών κ.λ.π. (εκπαιδευτικά πρότυπα) βασισμένων στα επαγγελματικά πρότυπα.
- Την ύπαρξη συμβουλευτικής για την πιστοποίηση.
- Την πιστοποίηση προσόντων στο πεδίο της Μη Τυπικής Εκπαίδευσης και Άτυπης Μάθησης βάσει προτύπου αξιολόγησης, επικύρωσης και πιστοποίησης.

Προκειμένου ωστόσο για τη διασφάλιση και την ενίσχυση της προσέγγισης αυτής, από ένα μεγάλο τμήμα των εκπροσώπων των αντιπροσωπευτικών επαγγελματικών και κοινωνικών φορέων θεωρούνται σημαντικά τα εξής σημεία:

→ Η θεσμική διασφάλιση της ισχυρής παρουσίας των δημόσιων και των κοινωνικών φορέων στη συγκρότηση και λειτουργία των συστήματος επικύρωσης της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης, αλλά και ευρύτερα, του εθνικού πλαισίου προσόντων και των συστημάτων δια βίου μάθησης. Μεταξύ άλλων, αυτό σημαίνει ότι *θα πρέπει να κατοχυρωθεί θεσμικά ο ιδιαίτερος ρόλος των αναγνωρισμένων κοινωνικών εταίρων σε όλα τα προαναφερθέντα υποσυστήματα που συνθέτουν το ολοκληρωμένο σύστημα επικύρωσης των εκροών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης*. Ο ρόλος αυτός των θεσμικών κοινωνικών εταίρων αποκτά πλέον ιδιαίτερη βαρύτητα στο υποσύστημα του καθορισμού και της τεκμηρίωσης των προτεραιοτήτων των υπό επικύρωση προσόντων. Σε γενικές γραμμές, το πλαίσιο της προτεραιοποίησης αυτής θα πρέπει να προδιαγράφεται από τον κεντρικό στόχο των ρυθμίσεων επικύρωσης, όπως διατυπώθηκε στο σημείο 2.1. Η εξειδίκευση του στόχου αυτού και ο καθορισμός των ειδικών ρυθμίσεων που θα διέπουν τις διαδικασίες επικύρωσης, τις διαδικασίες συμβουλευτικής υποστήριξης των συγκεκριμένων κοινωνικών και επαγγελματικών ομάδων που αφορούν, ο καθορισμός των προτύπων αξιολόγησης, επικύρωσης και πιστοποίησης, ο προσδιορισμός των φορέων επικύρωσης κ.λπ. θα πρέπει ωστόσο να προβλέπονται μέσα από απλές, διαφανείς και κοινωνικά νομιμοποιημένες διαδικασίες. Η πρόβλεψη της ισχυρής παρουσίας των θεσμικών κοινωνικών εταίρων στις σχετικές διαδικασίες θα ενσωματώσει τον οργανωμένο κοινωνικό έλεγχο στην όλη λειτουργία του συστήματος, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτή την κοινωνική του αποδοχή, βιωσιμότητα και αποτελεσματικότητα. Δύο επίσης σημεία πρέπει να υπογραμμιστούν σχετικά:

- ο Η πρόβλεψη ενός αποτελεσματικού και οργανωμένου κοινωνικού ελέγχου του συστήματος επικύρωσης και ιδίως του υποσυστήματος καθορισμού προτεραιοτήτων στα υπο πιστοποίηση προσόντα, μέσω των θεσμικών κοινωνικών εταίρων, αποτελεί ένα ισχυρό και διαθέσιμο μέσο αναχαίτισης της άκρατης εμπορευματοποίησης του όλου συστήματος. Σημειώνεται σχετικά ότι η εθνική εμπειρία στο πεδίο είναι αρνητική, λαμβάνοντας υπόψιν την υποστηριζόμενη μέσω των «άφθονων» πόρων των διαρθρωτικών ταμείων δημιουργία μιας αρκετά επικερδούς, αλλά ελάχιστα κοινωνικά χρήσιμης, «αγοράς», των κέντρων

επαγγελματικής κατάρτισης (ΚΕΚ) κατά τις δύο προηγούμενες δεκαετίες. Προκειμένου να αποφευχθούν παρόμοια φαινόμενα θα πρέπει να διασφαλιστεί ο δημόσιος έλεγχος των ρυθμίσεων και να αποτραπεί η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των ομάδων πίεσης που αναπόφευκτα θα δημιουργηθούν. Επίσης, πολύ σημαντικό μέτρο αποτελεί η ενίσχυση των συμπράξεων για τη δημιουργία αξιόπιστων μη κερδοσκοπικών φορέων πιστοποίησης που θα παρέχουν ποιοτικές και ταυτοχρόνως οικονομικές υπηρεσίες προς τους χρήστες των υπηρεσιών τους. Τέλος, πολύ σημαντικό μέτρο σχετικά αποτελεί η αποτροπή της προγραμματιζόμενης απόλυτης διασύνδεσης των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων που προσανατολίζονται στη δια βίου μάθηση με τις ενέργειες πιστοποίησης. Ένα παρόμοιο μέτρο, αν ισχύσει και μάλιστα άμεσα, όχι μόνο θα δημιουργήσει αναπόφευκτα μια άκρως εμπορευματοποιημένη αγορά με αμφίβολη κοινωνική χρησιμότητα, αλλά επιπλέον, θα ακυρώσει το δικαίωμα της οργανωμένης πολιτείας να θέτει τις αρχές και τους κανόνες σε πεδία ιδιαίτερου δημοσίου συμφέροντος.

- ο Οι ρυθμίσεις σχετικά με την επικύρωση και ειδικά οι ρόλοι των διαφορετικών επιπέδων της κρατικής διοίκησης θα πρέπει να είναι διαφανείς, απλοί και αποτελεσματικοί. Οι υφιστάμενες ρυθμίσεις χαρακτηρίζονται από ισχυρή εξάρτηση της δημόσιας διοίκησης από την εκτελεστική εξουσία. Ο «κάθε φορά» καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων πιστοποίησης των προσόντων από προεδρικό διάταγμα και η «κάθε φορά» ρύθμιση της διαδικασίας πιστοποίησης με υπουργική απόφαση (βλ. Ν.4115/2013, άρθρο 15) αποτελούν χαρακτηριστικές διατυπώσεις μιας υπερσυγκεντρωτικής εκτελεστικής εξουσίας.
- Το σύστημα επικύρωσης των εκρών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης θα πρέπει να συνδέεται με το εθνικό σύστημα προσόντων, μέσω της αναφοράς και της αντιστοίχισής του με συγκεκριμένα και αναγνωρισμένα επαγγελματικά προσόντα / τίτλους. Το τελευταίο δε στάδιο της επικύρωσης, η «αναγνώριση» των προσόντων, θα πρέπει να αφορά στην πρόσβαση και την κατοχύρωση συγκεκριμένων επαγγελματικών δικαιωμάτων. Μόνο πάνω στη βάση αυτή, το σύστημα επικύρωσης θα συγκεντρώσει το κοινωνικό ενδιαφέρον, δημιουργώντας πραγματικά κίνητρα που απαντούν σε συγκεκριμένες ανάγκες των ενδιαφερομένων. Στη βάση αυτή, μεγάλο μέρος των εκπροσώπων των αντιπροσωπευτικών επαγγελματικών και κοινωνικών φορέων υπογράμμισαν την *ανάγκη ώστε το σύστημα επικύρωσης να προσανατολιστεί πρωτίστως προς συνολικά και όχι τμηματικά προσόντα*. Σε μεγάλο βαθμό, η στόχευση αυτή συνδέεται με τον πρωτεύοντα σκοπό του συστήματος, όπως ορίστηκε στο σημείο 2.1. Μεταξύ των άλλων, ο προσανατολισμός της διασύνδεσης των συστημάτων επικύρωσης με συγκεκριμένα συνολικά προσόντα, αποτελεί εκ των ων ουκ άνευ όρο της διατήρησης του κύκλου ποιότητας του όλου συστήματος, διότι μόνο στη βάση αυτή ακολουθείται η αλληλουχία των φάσεων του κύκλου ποιότητας, ξεκινώντας από την αναγνώριση των αναγκών σε προσόντα, συνεχίζοντας με την πιστοποίηση των αντίστοιχων επαγγελματικών περιγραμμάτων, την πιστοποίηση των εκπαιδευτικών προτύπων και συνακόλουθα, την πιστοποίηση των προτύπων αξιολόγησης, πιστοποίησης και επικύρωσης που συνδέονται με αναγνωρισμένους στο εθνικό σύστημα προσόντων τίτλους, μέσω των οποίων κατοχυρώνονται επίσης συγκεκριμένα επαγγελματικά δικαιώματα.

2.3. Η σχέση των εναλλακτικών μαθησιακών διαδρομών: Ισοδύναμες ή συμπληρωματικές;

Σχεδόν το σύνολο των εκπροσώπων των αντιπροσωπευτικών επαγγελματικών και κοινωνικών οργανώσεων διαφοροποιείται από μια θεμελιώδη αρχή του επικείμενου συστήματος ρυθμίσεων: την ισοδυναμία των αποτελεσμάτων των μαθησιακών διαδρομών που αποκτώνται μέσω της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης με αυτά που αποκτώνται μέσω του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Η διαφοροποίηση εδράζεται κυρίως στη θέση ότι η φύση της γνώσης που προέρχεται από διεργασίες σχολικής / οργανωμένης εκπαιδευτικής μάθησης είναι σε πολλές περιπτώσεις διαφορετική από τη φύση της γνώσης που προέρχεται από την εμπειρία, επομένως δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι δύο αυτές διαφορετικές μαθησιακές διαδρομές μπορούν να οδηγούν εξασφαλισμένα στο ίδιο αποτέλεσμα. Η συμμετοχή στην εκπαίδευση και η συμμετοχή στην εργασία (η άσκηση ενός επαγγέλματος), παρά τους διαφορετικούς τους στόχους, μπορούν αμφότερες να συμβάλλουν στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, αλλά δεν είναι πλήρως και σε κάθε περίπτωση υποκαθιστάμενες μεταξύ τους. Χρειάζεται να αναγνωριστεί η ποιοτική διαφορά ανάμεσα στην πρωτίστως γνωστική / διανοητική διάσταση της εκπαιδευτικής εμπειρίας, όπως συνήθως συμβαίνει σήμερα στους εκπαιδευτικούς θεσμούς, και στην πρακτικο-βιωματική διάσταση της επαγγελματικής εμπειρίας που αποκτάται από την άμεση συμμετοχή στην εργασιακή ζωή. Σε κάποιες περιπτώσεις, λόγω της φύσης και του περιεχομένου της μάθησης, δεν μπορεί η έλλειψη πρακτικής άσκησης και επαγγελματικής εμπειρίας να υποκατασταθεί από κάποιο σεμινάριο κατάρτισης και σε άλλες περιπτώσεις η συστηματική εκπαίδευση είναι απαραίτητη προϋπόθεση της αποτελεσματικής εφαρμογής και πλήρους κατανόησης των ειδικών συνθηκών υλοποίησης ενός επαγγελματικού έργου. Το δοκιμασμένο παράδειγμα της πιστοποίησης των επαγγελματιών προσωπικού ασφαλείας, αυτό ακριβώς ανέδειξε, ότι δηλαδή στην μεγάλη πλειοψηφία των συμμετεχόντων διαπιστώθηκε έλλειμμα γνώσεων και δεξιοτήτων που θα πρέπει να αποκτηθούν συμπληρωματικά, μέσω οργανωμένων μορφών μάθησης (εκπαίδευσης / κατάρτισης).

Με βάση τα ανωτέρω, *προτείνεται οι εναλλακτικές μαθησιακές διαδρομές να θεωρούνται και να αξιοποιούνται λειτουργικά ως συμπληρωματικές και αλληλοβοηθούμενες κοινωνικές πρακτικές*. Σε κάθε περίπτωση όμως, εφόσον πρόκειται για ανόμοιες και μη ισοδύναμες διαδικασίες, δεν είναι δυνατόν η κάθε μια, θεωρούμενη στην αυτοτέλεια της, να οδηγεί σε ισοδύναμα και συνεπώς, υποκαταστάσιμα μεταξύ τους μαθησιακά αποτελέσματα. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος από την απόδοση θεσμικής ισοδυναμίας και υποκαταστασιμότητας σε ετερογενή αποτελέσματα έγκειται στη βίαιη αναδόμηση της σχέσης εκπαίδευσης και εργασίας, η οποία, παρά ή ακόμα και με την επίκληση της «ισότητας των ευκαιριών», αυτό που τελικώς θα επιφέρει θα είναι μια ισότητα «προς τα κάτω», μέσω της σταδιακής απαξίωσης των τυπικών εκπαιδευτικών διαδρομών που για το λόγο αυτό θα γίνουν μη ελκυστικές. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνονται σχετικά τα εξής:

- Βασικός στόχος των εθνικών συστημάτων προσόντων και στο πλαίσιο αυτό, των ρυθμίσεων επικύρωσης των εκρών πρέπει να είναι η αύξηση της συμμετοχής στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα. Ο στόχος της ισότητας δεν διασφαλίζεται με διακηρύξεις αρχών χωρίς αντίκρουσμα στην πραγματική αγορά εργασίας, αλλά και χωρίς συγκεκριμένα μέτρα παιδαγωγικής καλλιέργειας

ολοκληρωμένων πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να αποφευχθούν «πριμοδοτήσεις» μαθησιακών διαδρομών που δεν παράγουν ισοδύναμα αποτελέσματα και που για το λόγο αυτό, μολονότι δεν αναγνωρίζονται από την αγορά, σε τελευταία ανάλυση λειτουργούν απορρυθμιστικά, υποβαθμίζοντας την αξία αποτελεσμάτων που αποκτώνται μέσω τυπικών εκπαιδευτικών διαδρομών. Η απόκτηση, μέσω της εκπαίδευσης (δηλ. με οργανωμένο και συστηματικό τρόπο), γνώσεων και δεξιοτήτων είναι μια αναντικατάστατη κοινωνική και προσωπική εμπειρία την οποία πρέπει όλοι οι πολίτες να έχουν ουσιαστικές ευκαιρίες να βιώσουν. Όλα τα επαγγέλματα και οι ειδικότητες ανάγονται σε γενικά επιστημονικά πεδία, συνδέονται με ευρείες περιοχές γνώσης, η εκμάθηση των οποίων μπορεί να καθιστά το άτομο ανεξάρτητο, ενεργό πολίτη, καθώς και ολοκληρωμένο και ευπροσάρμοστο επαγγελματία. Η εκπαιδευτική εμπειρία όταν συντελείται σωστά εξασφαλίζει προσαρμοστικότητα, διευρυμένη ικανότητα διαχείρισης αβέβαιων, νέων και απρόβλεπτων καταστάσεων, ικανότητα και επιδίωξη συνεχούς μάθησης. Η τυχόν υποβάθμιση των εκπαιδευτικών διαδρομών σε μια εποχή που η σημασία της οργανωμένης μάθησης ακόμα και για τις οριζόντιες / κοινωνικές ικανότητες αυξάνεται, θα είναι σημαντικό λάθος με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην ελληνική κοινωνία και οικονομία. Επιπλέον, οι κίνδυνοι αναπαραγωγής της πόλωσης ανάμεσα σε υπερ-εκπαιδευμένους «προσοντούχους» και υπο-εκπαιδευμένους λειτουργικά και κυριολεκτικά «ημιμαθείς» (ή «αμαθείς») είναι όχι μόνο υπαρκτοί, αλλά και αυξανόμενοι, δεδομένου ότι οι τρέχουσες πολιτικές διά βίου μάθησης δεν έχουν καταφέρει να ανασχέσουν και να μειώσουν τις ανισότητες.

→ Στο πλαίσιο της εισαγωγής των ρυθμίσεων σχετικά με την επικύρωση, είναι ευκαιρία να αναγνωριστούν και συνάμα να ομογενοποιηθούν, με κοινωνικά αποδεκτό τρόπο, υφιστάμενες ρυθμίσεις μέσω των οποίων ουσιαστικά ρυθμίζονται οι επαγγελματικές άδειες και τα διασυνδεδεμένα με αυτές επαγγελματικά δικαιώματα. Υπό την ευρεία έννοια, οι υφιστάμενες αυτές ρυθμίσεις, για τεχνικά κυρίως επαγγέλματα, αποτελούν ήδη μια μορφής αναγνώριση της επαγγελματικής εμπειρίας ή ισοδύναμης με αυτήν επαγγελματικής κατάρτισης που οδηγεί σε συγκεκριμένα και αναγνωρισμένα προσόντα. Η ένταξη και τακτοποίηση των ρυθμίσεων αυτών στο επερχόμενο σύστημα της επικύρωσης των εκρών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης, θα πρέπει να γίνει με ευρεία κοινωνική διαβούλευση και στη βάση των αρχών της ισότητας των ευκαιριών, της προστασίας των καταναλωτών, του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας και ασφάλειας (όπου τίθενται παρόμοιες προκλήσεις).

2.4. Προς μια ισορροπημένη θεώρηση του ρόλου των μαθησιακών αποτελεσμάτων

Η έννοια του μαθησιακού αποτελέσματος αποτελεί θεμελιώδη αρχή των ρυθμίσεων επικύρωσης. Επειδή η ισοδυναμία δεν είναι δυνατό να αναζητηθεί στο επίπεδο των διαδικασιών, δηλαδή της ειδικής φύσης των μαθησιακών διαδρομών, αναζητείται αναγκαστικά στο επίπεδο του αποτελέσματος. Αλλά αυτό μπορεί να προκαλέσει τρεις διαφορετικές -αν και αλληλεξαρτώμενες- παρενέργειες. Πρώτον, τη διατάραξη της ισορροπίας μεταξύ των εισροών, των διαδικασιών και των αποτελεσμάτων στο επίπεδο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και κατά συνέπεια, την υπονόμηση της σχέσης των κεντρικών συνιστωσών της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Δεύτερον, την συρρίκνωση του περιεχομένου

του μαθησιακού αποτελέσματος σε ό,τι μπορεί να μετρηθεί ή και σε ό,τι μπορεί να καταγραφεί μέσω ενός «στενά» προσδιορισμένου επαγγελματικού περιγράμματος. Τρίτον, στην υποβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω της μετατόπισης του όλου συστήματος στην αποτίμηση και ειδικότερα στην εξεταστική διαδικασία.

Με βάση τα παραπάνω, θεωρούνται σημαντικά τα εξής:

- Τα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως ορίζονται από τα επαγγελματικά περιγράμματα ή από το συνδυασμό επαγγελματικών περιγραμμάτων και επιπρόσθετων διδακτικών στόχων – προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, αποτελούν ένα βασικό πυλώνα σχεδιασμού, υλοποίησης και πιστοποίησης των γνώσεων - δεξιοτήτων. Όμως, εκτός των μαθησιακών αποτελεσμάτων, ως ισοδύναμοι πυλώνες της ποιότητας του συστήματος θα πρέπει να θεωρηθούν οι εισροές (πιστοποίηση προγραμμάτων, εκπαιδευτών, εκπαιδευτικών δομών κτλ) και οι διαδικασίες (διδακτική στοχοθεσία, χρήση κατάλληλων διδακτικών τεχνικών κτλ). Μεταξύ των τριών αυτών πυλώνων θα πρέπει να διατηρηθεί η ισορροπία και η διασφάλιση της συνέργειας και της αλλητροφοδότησης. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί μεν η αξιολόγηση των προσόντων των ατόμων να διενεργείται κυρίως, βάσει του πυλώνα των μαθησιακών αποτελεσμάτων, τα αποτελέσματα όμως της διαδικασίας αυτής και όχι μόνο, θα πρέπει να αξιολογούνται οργανωμένα και περιοδικά σε συστημικό επίπεδο, ώστε να ανατροφοδοτούν βελτιωτικά, τις εισροές και τις διαδικασίες των μαθησιακών διαδρομών.
- Το περιεχόμενο του μαθησιακού αποτελέσματος θα πρέπει να διευρυνθεί ώστε να μπορεί να συμπεριλάβει «αφανή» και «οριζόντια» προσόντα, που συχνά, δεν αποτυπώνονται στο επίπεδο του επαγγελματικού περιγράμματος. Μπορεί να είμαστε μακριά από το «τέλος της εργασίας», αλλά είμαστε βαθιά εντός μιας πραγματικότητας όπου και η πιο στοιχειώδης εργασία απαιτεί την κινητοποίηση ευρύτερων, πέραν των στενά επαγγελματικών, δεξιοτήτων, που συνδέονται με τη γλώσσα, την πνευματική καλλιέργεια, το πολιτισμικό υπόβαθρο και την ιδιότητα του πολίτη. Η γνώση ότι το σύνολο των ιδιοτήτων αυτών είτε δεν δύναται να αποτυπωθεί στο περιεχόμενο του μαθησιακού αποτελέσματος, είτε δεν μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα, θα πρέπει να επηρεάσει ανάλογα την αίσθηση που έχουμε για το εύρος και τη σημασία του ρόλου των -μετρήσιμων- μαθησιακών αποτελεσμάτων.
- Ο κίνδυνος της μονομερούς έμφασης του συστήματος στα μαθησιακά αποτελέσματα, θα καταστήσει βαθμιαία ως μαθησιακά σημαντικό μόνο ή κυρίως ό,τι εξετάζεται. Η μετατόπιση προς ένα «εξετασιοκεντρικό» σύστημα θα πρέπει να αποφευχθεί, δεδομένης της αρνητικής εμπειρίας της χώρας στην περίπτωση της λυκειακής (ανώτερης δευτεροβάθμιας) εκπαίδευσης, όπου η κυριαρχία του ρόλου των εισαγωγικών εξετάσεων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση δημιούργησε μια παράλληλη «αγορά» που βαθμιαία υποκατάστησε, αλλά και αλλοίωσε τον δημόσιο χαρακτήρα και κυρίως το ουσιαστικό περιεχόμενο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Στο πλαίσιο αυτό, θεωρείται αναγκαία:
 - ο Η υιοθέτηση μιας ολιστικής θεώρησης της μάθησης που θα συνυπολογίζει όλες τις διαστάσεις της μάθησης: τη γνωστική, τη διάσταση των εσωτερικών κινήτρων (συναισθηματική) και τη διάσταση της αλληλεπίδρασης (κοινωνική) και θα εξασφαλίζει ένα

ουσιαστικό συνδυασμό θεωρητικής και πρακτικής μάθησης, ενιαίας και πολύπλευρης γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης.

- ο Η λήψη μέτρων για την αποτροπή της δημιουργίας μιας «τεχνητής» αγοράς, η βιωσιμότητα της οποίας θα εξαρτάται από τον πολλαπλασιασμό των αναγκών (;) πιστοποιητικών. Το πεδίο αυτής της αγοράς θα πρέπει να οριοθετηθεί και να ρυθμιστεί ορθολογικά, ώστε να επιτευχθεί εγκυρότητα, αξιοπιστία, κοινωνική εμπιστοσύνη και προστασία των πολιτών. Προς την κατεύθυνση αυτή είναι εξαιρετικά κρίσιμος ο ρόλος του ΕΟΠΠΕΠ και των κοινωνικών εταίρων.

2.5. Μέτρα προσαρμογής των ρυθμίσεων στις ανάγκες των ατόμων

Κατά τη διάρκεια της οργανωμένης συζήτησης, πολλές θέσεις των εκπροσώπων των αντιπροσωπευτικών επαγγελματικών και κοινωνικών φορέων συγκλίνουν στη λήψη συγκεκριμένων μέτρων που αναμένεται να συμβάλλουν στην προσαρμογή των επικείμενων ρυθμίσεων στην ανάγκες των ατόμων. Οι κύριες επισημάνσεις σχετικά αφορούν στα εξής:

- Οι επικείμενες ρυθμίσεις εμπλουτίζουν και ουσιαστικά επανακαθορίζουν το ρόλο του συμβούλου και του περιεχομένου των συμβουλευτικών υπηρεσιών. Ο μέχρι τώρα ρόλος της συμβουλευτικής αφορούσε κυρίως στον επαγγελματικό προσανατολισμό των νεαρής ηλικίας ατόμων. Με τις νέες ρυθμίσεις, οι συμβουλευτικές υπηρεσίες όχι μόνο θα πρέπει να διευρύνουν το κοινό στόχο τους, συμπεριλαμβάνοντας πλέον το σύνολο του εργατικού δυναμικού, αλλά επιπλέον, θα πρέπει να γίνουν πιο συγκεκριμένες και αποτελεσματικές, παρέχοντας στους χρήστες τους αφενός αξιόπιστη πληροφόρηση για τις διαγραφόμενες διαδρομές που μπορούν να ακολουθήσουν με κατάλληλη συγκεκριμένα επαγγέλματα ή ομάδες επαγγελματιών, αφετέρου κατάλληλη συμβουλευτική υποστήριξη, τόσο για την ένταξη σε συγκεκριμένες μαθησιακές διαδρομές, όσο και κατά τη διάρκεια τους, προκειμένου για την επιτυχή τους ολοκλήρωση που συναρτάται με την πιστοποίηση και την αναγνώριση των αποκτηθέντων προσόντων. Στο πλαίσιο αυτό:
 - ο Θα πρέπει έγκαιρα, να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για τη δημιουργία του κατάλληλου και αριθμητικά επαρκούς δυναμικού των αξιολογητών. Η δημιουργία ενός Μητρώου συμβούλων, με ορισμό των κατάλληλων προδιαγραφών και διαδικασιών για την ένταξη των ενδιαφερόμενων σε αυτό, θα συνέβαλλε προς την κατεύθυνση αυτή. Το παράδειγμα της κατάρτισης και πιστοποίησης του «εκπαιδευτή ενηλίκων» μπορεί να αποτελέσει πρότυπο καλής πρακτικής που αναδύθηκε στο ίδιο εθνικό περιβάλλον, κατά συνέπεια, με κατάλληλες προσαρμογές θα μπορούσε να αξιοποιηθεί σχετικά. Παρόμοια προσέγγιση και μέτρα αφορούν και στην περίπτωση του δυναμικού των αξιολογητών των προσόντων.
 - ο Η πρωτοβουλία και ο έλεγχος εφαρμογής των σχετικών μέτρων αφορά στον ΕΟΠΠΕΠ, δεδομένου ότι η συμβουλευτική αποτελεί έναν από τους τρεις πυλώνες της δραστηριότητάς του.

- Ως μέθοδοι και εργαλεία της αξιολόγησης των εκροών της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης ορίζονται ουσιαστικά τα ίδια με αυτά που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης. Η όποια προσαρμογή των εργαλείων αυτών θα πρέπει να γίνεται αφενός με σεβασμό στο περιεχόμενο και την ειδική φύση των εκάστοτε μαθησιακών διαδρομών, άρα και των ποιοτικών χαρακτηριστικών των ατόμων που τις ακολούθησαν, αφετέρου με γνώμονα, τα συμφέροντα των ατόμων και των ομάδων που έχοντας ακολουθήσει άλλες, πιθανόν περισσότερο «απαιτητικές» ή «πληρέστερες» μαθησιακές διαδρομές, έχουν πρόσβαση στα ίδια επαγγελματικά προσόντα. Αυτό σημαίνει ότι η προσαρμογή των εργαλείων είναι μια πολύ κρίσιμη διαδικασία που ούτε πρέπει να δημιουργεί νέες ανισότητες, αποκλείοντας «πρακτικά» συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες που ακολούθησαν ορισμένες μαθησιακές διαδρομές, αλλά ούτε πρέπει να συντείνει στην «ισότητα προς τα κάτω». Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, ο ρόλος των εργαλείων, αν και σημαντικός, περιορίζεται ουσιαστικά στο στάδιο της αξιολόγησης των γνώσεων και των δεξιοτήτων των ατόμων. Η ευρύτητα του συστήματος κρίνεται κυρίως από το βαθμό που επιτρέπει, προσδιορίζει και διευκολύνει τις ροές μεταξύ των μαθησιακών διαδρομών, υποστηρίζοντας παράλληλα τα άτομα μέσω ποιοτικών και αποτελεσματικών υπηρεσιών πληροφόρησης, συμβουλευτικής υποστήριξης και καθοδήγησης.
- Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των διαδικασιών επικύρωσης αποτελούν προϋπόθεση των λειτουργιών και των στόχων της. Στο πλαίσιο αυτό, είναι πολύ σημαντική η αποσαφήνιση του ρόλου και των σχέσεων μεταξύ ΕΟΠΠΕΠ και ΕΣΥΔ.
- Η απλούστευση των όρων που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της συζήτησης για τις ρυθμίσεις επικύρωσης αποτελεί εκ των ων ουκ άνευ όρο για την κοινωνική τους αποδοχή. Θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα, τόσο για την εκλαίκευση των σχετικών όρων, όσο και για την κατάλληλη επικοινωνία των πεδίων εφαρμογής των ρυθμίσεων, είτε αυτό αφορά σε ομάδες στόχου (π.χ. γομα ή επαγγελματίες χωρίς αναγνωρισμένα επαγγελματικά προσόντα) είτε αφορά σε πεδία δραστηριότητας χωρίς προς το παρόν επαγγελματική αναγνώριση (π.χ. εθελοντική εργασία).

B. Θέσεις / αντιδράσεις επί των προτάσεων σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης, ειδικά για τις κύριες αρχές της επικύρωσης.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών της οργανωμένης συζήτησης έγινε συνοπτική παρουσίαση του σχεδίου των έντεκα (11) κύριων αρχών που επίκειται να διέπουν τις ρυθμίσεις επικύρωσης. Συνοπτικά, οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

1. Το άτομο είναι το επίκεντρο της διαδικασίας επικύρωσης. Η επικύρωση είναι, βάσει αρχών, εθελοντική. Η προστασία της ιδιωτικής ζωής των ατόμων θα πρέπει να διασφαλίζεται.
2. Η διαδικασία της επικύρωσης περιλαμβάνει τέσσερα κύρια στάδια: αναγνώριση, τεκμηρίωση, αξιολόγηση και πιστοποίηση. Το άτομο είναι ελεύθερο να επιλέξει σε ποιο στάδιο της διαδικασίας θα ενταχθεί.

3. Η πληροφόρηση για την επικύρωση θα πρέπει να είναι διαθέσιμη εκεί που οι άνθρωποι ζούν, εργάζονται και εκπαιδεύονται. Η πληροφόρηση πρέπει να παρέχεται συντονισμένα, αντανακλώντας τη διάκριση ρόλων και υπευθυνοτήτων μεταξύ των δημοσίων, των ιδιωτικών και των μη κυβερνητικών οντοτήτων.
4. Η καθοδήγηση και η συμβουλευτική υποστήριξη είναι ζωτική ώστε τα άτομα να μπορούν να προσαρμόσουν την επικύρωση στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα τους. Τα άτομα χρειάζεται να έχουν πρόσβαση σε επαγγελματική καθοδήγηση για το πως η επικύρωση μπορεί να αντιμετωπίσει τις συγκεκριμένες ανάγκες και ενδιαφέροντα τους. Η καθοδήγηση και η συμβουλευτική θα αποσαφηνίζουν στα άτομα τα οφέλη και τα κόστη της επικύρωσης, βοηθώντας τα να λάβουν τις κατάλληλες επιλογές.
5. Η επικύρωση πρέπει να αποτελεί τμήμα του εθνικού συστήματος προσόντων. Τα άτομα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα απόκτησης ενός συνολικού ή τμηματικού προσόντος, στη βάση της επικύρωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων.
6. Τα πρότυπα επαγγελματικών προσόντων ορίζονται και περιγράφονται με όρους μαθησιακών αποτελεσμάτων (γνώσεων, δεξιοτήτων, ικανοτήτων). Τα ίδια ή ισοδύναμα πρότυπα θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για τις μαθησιακές εμπειρίες της μη τυπικής ή άτυπης μάθησης. Η αξία του προσόντος αντανακλά την ανταπόκριση στις προδιαγραφές ενός προτύπου και όχι το πλαίσιο της μάθησης που οδηγεί στο προσόν.
7. Η διασφάλιση της ποιότητας θα πρέπει να είναι σαφής και ενσωματωμένη στο σύνολο της διαδικασίας επικύρωσης.
8. Οι επαγγελματικές ικανότητες των συμβούλων και των αξιολογητών της επικύρωσης πρέπει να αναπτυχθούν.
9. Ο διαγνωστικός έλεγχος των δεξιοτήτων θα πρέπει να παρέχεται στα άτομα που είναι άνεργα ή σε κίνδυνο ανεργίας. Η συμμετοχή των υπηρεσιών απασχόλησης σε συνεργασία με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά, είναι κρίσιμη προκειμένου για την παροχή της υπηρεσίας αυτής.
10. Η εκτίμηση των ικανοτήτων αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων των επιχειρήσεων: για την υποστήριξη της περαιτέρω μάθησης και καριέρας.
11. Τα αποτελέσματα της επικύρωσης θα πρέπει – αν είναι δυνατόν- να καταγράφονται μέσω υπαρχόντων συστημάτων (ECTS και το ECVET) και να αναφέρονται στα κατάλληλα επίπεδα του εθνικού και του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων.

Από όσα έχουν ήδη καταγραφεί προκύπτει η συμφωνία και αποδοχή των συνομιλητών για τις περισσότερες από τις ανωτέρω αρχές. Σε θεσμικό δε επίπεδο, καταγράφηκε ήδη ο τρόπος εφαρμογής των αρχών αυτών στην περίπτωση της πιστοποίησης των επαγγελματιών που δεν διαθέτουν αναγνωρισμένο επαγγελματικό τίτλο στην ειδικότητα: «Προσωπικό Ιδιωτικής Ασφάλειας». Επίσης, βάσει των όσων έχουν καταγραφεί προκύπτουν συγκεκριμένες προτάσεις επιχειρησιακής υποστήριξης της εφαρμογής των αρχών αυτών, όπως για παράδειγμα για τη βελτίωση της ποιότητας και της

αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης και καθοδήγησης (αρχή 4), τη βελτίωση της επαγγελματικής ικανότητας των συμβούλων και των αξιολογητών (αρχή 8), την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των ρυθμίσεων (αρχή 7) κ.λ.π.

Από την άλλη όμως πλευρά, βάσει των θέσεων και των αντιδράσεων των συνομιλητών προκύπτουν ορισμένες διαφοροποιήσεις, που πρέπει να υπογραμμιστούν προκειμένου να συμβάλλουν γόνιμα στον σχετικό διάλογο και ενδεχομένως, να συμπληρώσουν το σχέδιο των αρχών.

Η πρώτη και κύρια διαφοροποίηση αφορά στην 1^η αρχή. Αποτελεί ακραία υπεραπλούστευση να αναγορεύεται ο πολίτης και η ατομικότητα του στο επίκεντρο της διαδικασίας επικύρωσης, διότι η διαδικασία πιστοποίησης εμπεριέχει εξίσου πτυχές κοινωνικές, συλλογικές (με την έννοια της εκπροσώπησης) και άλλες. Στην ίδια τη διαδικασία της πιστοποίησης εμπλέκονται ενεργά οι οργανωμένες συλλογικότητες εκπροσώπησης των συμφερόντων εργαζομένων και εργοδοτών και αυτό αποτελεί σημαντική συνθήκη οργανωμένου και αποτελεσματικού κοινωνικού ελέγχου των ρυθμίσεων. Η υποβάθμιση του ρόλου αυτού, στην πραγματικότητα μπορεί να λειτουργήσει αρνητικά για τα συμφέροντα του ίδιου του ατόμου. Θα πρέπει δε να υπογραμμιστεί ότι ενώ ζητείται η καταγραφή του ρόλου και της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ως μετόχων της διαδικασίας επικύρωσης, η ίδια αυτή συμμετοχή δεν καταγράφεται ως αρχή των συστημάτων επικύρωσης. Η αντίφαση αυτή μπορεί να αρθεί με την υπογράμμιση στο ίδιο άρθρο, αφενός της κοινωνικής διάστασης των ρυθμίσεων επικύρωσης, αφετέρου με την συμπλήρωση του ρόλου των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και δη των οργανώσεων των θεσμικών κοινωνικών εταίρων (που συνυπογράφουν την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας) σε όλο το φάσμα και τα στάδια των διαδικασιών επικύρωσης.

Η δεύτερη, επίσης ουσιαστική διαφοροποίηση αφορά στην 6^η αρχή. Το σκεπτικό και το περιεχόμενο της διαφοροποίησης αυτής αναπτύχθηκε στο πλαίσιο των σημείων 2.3 και 2.4 του παρόντος.

Τέλος, μια τρίτη μερική διαφοροποίηση αφορά στην 5^η αρχή, αποκλειστικά όσον αφορά στην αναφορά των μερικών / τμηματικών προσόντων. Πολλοί από τους εκπροσώπους των αντιπροσωπευτικών επαγγελματικών και κοινωνικών οργανώσεων δεν απορρίπτουν τουλάχιστον από θέση αρχής τη διασύνδεση με τα επιμέρους προσόντα, προτάσσουν όμως ως προτεραιότητα, ιδίως για τη φάση που διέρχεται σήμερα η ελληνική κοινωνία, τη διασύνδεση με συνολικά προσόντα, σε συνάρτηση με τον πρωτεύοντα στόχο που θέτουν στις ρυθμίσεις επικύρωσης.